Begrippenlijst

In dit programma wordt verstaan onder:

Agrarisch bedrijf

Een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door het telen van gewassen of door het fokken of houden van dieren.

Agrarisch bouwperceel

Een aaneengesloten stuk grond, waarop op grond van de regels van een omgevingsplan, zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing, verharding en bijbehorende voorzieningen voor een agrarisch bedrijf zijn toegelaten.

Bebouwing

Gebouwen en andere bouwwerken.

Bebouwingslint

Een lijnvormige verzameling van gebouwen, gesitueerd op meerdere bouwpercelen, lange een weg of vaart in het landelijk gebied met geringe afstanden tussen de bouwpercelen.

Bedrijf

Geheel van activiteiten gericht op de bedrijfsmatige uitoefening van industrie, ambacht, handel, vervoer of nijverheid, waaronder niet begrepen een horecagelegenheid of maatschappelijke voorziening.

Bedrijventerrein

Een cluster van aaneengesloten percelen voor meerdere bedrijven en dienstverlenende functies met de daarbij behorende voorzieningen.

Beeldverstorende bebouwing

Bebouwing die door de staat waarin ze verkeert of door de verschijningsvorm, een negatieve invloed heeft op de landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten in de omgeving.

Besluit activiteiten leefomgeving (BAL)

Nationale regels voor bedrijven en activiteiten om milieubelasting te beperken.

Besluit kwaliteit leefomgeving (BKL)

Nationale normen die overheden gebruiken om de kwaliteit van de leefomgeving te borgen.

Bestaand stedelijk gebied

Het gebied zoals buiten het begrensd gebied van dit programma deel uitmakende kaarten.

Bestaande bebouwing

Bebouwing die op het tijdstip van inwerkingtreding van dit programma rechtmatig aanwezig is of waarvoor een omgevingsvergunning voor bouwen is verleend of een aanvraag om omgevingsvergunning voor bouwen is ingediend die kan worden verleend.

Buitengebied

Het buitengebied van de gemeente Heerenveen is het deel van het gemeentelijk grondgebied buiten de aaneengesloten bebouwde kom, gekenmerkt door een overwegend landelijk gebruik en bestaande uit agrarische bedrijven, dorpsranden, veenweidegebieden, natuur- en recreatiegebieden en verspreide bebouwing.

Gewasbeschermingsmiddel

Bestrijdingsmiddel als bedoeld in de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden

Biodiversiteit

De variabiliteit in organismen uit de gehele wereld, waaronder terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische verbanden waar ze deel van uitmaken; de diversiteit betreft de variatie binnen soorten: genen, tussen soorten en tussen ecosystemen. Te operationaliseren als de rijkdom aan planten- en diersoorten. Indicatoren soorten van Fries belang:

- vermeld in de Bijlage van de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- opgenomen in de Rode Lijst met de aanduiding bedreigd of extra bedreigd;
- Fryslân van buitenproportioneel belang voor de soort;
- negatieve trend van de populatie.

Bouwperceel

Een aaneengesloten stuk grond, waarop op grond van de regels van een omgevingsplan een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten.

Circulaire economie

Een economisch systeem van gesloten kringlopen waarin grondstoffen, onderdelen en producten hun waarde zo min mogelijk verliezen, hernieuwbare energiebronnen worden gebruikt en systeemdenken centraal staat.

Dagrecreatieve voorziening

Een voorziening, anders dan een verblijfsrecreatieve voorziening of een jachthaven, waar de mogelijkheid wordt geboden om te recreëren zonder er te overnachten.

Detailhandel

Het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen de uitstalling ten verkoop, het verkopen, verhuren of leveren van goederen aan personen die deze goederen kopen of huren voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfsactiviteit.

Dienstverlening

Activiteiten voor het bedrijfsmatig verlenen van commerciële en niet-commerciële diensten.

Dierlijke of andere meststof

Hetgeen daaronder wordt verstaan in de Meststoffenwet.

FAMKE

De Friese Archeologische Monumentenkaart Extra, zoals deze laatstelijk door gedeputeerde staten is vastgesteld.

Gastvrij Friesland

Een toeristische ontwikkeling van Fryslân waarbij alles draait om slimme groei van toerisme, conform de beleidsnota Gastvrij Fryslan 2028, vastgesteld door provinciale staten op 22 april 2020, zodanig dat toerisme zorgt voor een prettige en gezonde woon- en leefomgeving, een bijdrage levert aan behoud van natuur- en cultuurerfgoed en toekomstbestendige banen. Dit vertaalt zich onder andere in het inzetten op toeristen die geïnteresseerd zijn in de kwaliteit en identiteit van de provincie, meer jaarrond bezoek in plaats van pieken, en meer bezoek verspreid in heel Fryslân. Het gaat vooral om toerisme gericht op het aanvullen en complementeren van het bestaande aanbod zodanig dat welvaart en welzijn vergroot worden.

Gezondheid

Gezondheid van de mens wordt in de praktijk bepaald door vier factoren: erfelijkheid, leefstijl, de gezondheidszorg en het leefmilieu. De Omgevingswet is gericht op het beschermen van de gezondheid van de mens door middel van bescherming van het leefmilieu.

Glastuinbouw

Een in hoofdzaak niet-grondgebonden agrarisch bedrijf dat is gericht op het telen van gewassen, waarbij de productie in kassen plaatsvindt.

Grondgebonden agrarisch bedrijf

Agrarisch bedrijf waarbij het gebruik van agrarische gronden in de omgeving van het bedrijf noodzakelijk is voor het functioneren van het bedrijf, in de vorm van akkerbouw, vollegronds tuinbouw, fruitteelt en boomteelt, grondgebonden veehouderij, en naar de aard daarmee vergelijkbare bedrijven.

Grondgebonden veehouderij

Een veehouderij waarbij voldoende grond in de omgeving van het bedrijf aanwezig is om overwegend te voorzien in de mestafzet en het benodigde ruwvoer van de veehouderij, inclusief een neventak niet-grondgebonden veehouderij die wat betreft aard en schaal ondergeschikt is aan de grondgebonden bedrijfsvoering.

Grondwater

Water dat vrij onder het aardoppervlak voorkomt, met de daarin aanwezige stoffen.

Grutsk op ‘e Romte

Grutsk op é Romte, landschap, cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit in Fryslân 2025 zoals vastgesteld op 24 juni 2025, met bijbehorende bronnen en kaarten: Cultuurhistorische Kaart, Landschapstypenkaart en Wordingsgeschiedenis van Fryslân.

Hoofdgebouw

Een gebouw dat, gelet op de bestemming, als het belangrijkste bouwwerk op een bouwperceel kan worden aangemerkt.

Hulpbedrijf landelijk gebied

Een bedrijf dat naar de aard van zijn activiteiten in overwegende mate gebonden is aan het landelijk gebied of waarvan de activiteiten in overwegende mate zijn gericht op het landelijk gebied, waarbij sprake kan zijn van de volgende activiteiten of combinatie van activiteiten: veehandel of veetransport, verhuurbedrijven voor landbouwwerktuigen, KI-stations, grootveeklinieken, landbouwmechanisatiebedrijven die niet verkoop als hoofdactiviteit hebben, mestopslag en mesthandelbedrijven, het houden of verzorgen van dieren, grondverzet, aanleg en beheer van natuurgebieden of landschappelijke waarden, aanleg en onderhoud van openbare groenvoorzieningen, aanleg en onderhoud van oppervlaktewateren dan wel daarmee vergelijkbare aan het landelijk gebied gerelateerde activiteiten.

Inheemse soort

Houtopstand waarvan Nederland, al dan niet gedeeltelijk, behoort tot het natuurlijke verspreidingsgebied daarvan.

Instandhouding

Geheel van maatregelen die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding.

Jachthaven

Haven met bijbehorende voorzieningen waar in hoofdzaak pleziervaartuigen een ligplaats innemen.

Kampeerplaats

Een plaats bestemd voor het plaatsen van een tent, een tentwagen, een camper, een caravan, een stacaravan, of een tenthuisje geen recreatiewoning zijnde.

Kampeerterrein

Een terrein met kampeerplaatsen, inclusief de bij het terrein behorende gemeenschappelijke faciliteiten, niet zijnde een kleinschalig kampeerterrein.

Kantoor

Gebouw of voorziening voor de bedrijfsmatige uitoefening van administratieve diensten.

Karakteristieke gebouwen

Een gebouw met zodanige kenmerken of een zodanige verschijningsvorm, dat het een positieve invloed heeft op de landschappelijke of cultuurhistorische kernkwaliteiten in de omgeving, of typerend en gezichtsbepalend is voor een zekere historische tijdsperiode. Het betreft in ieder geval gebouwen die zijn opgenomen op de monumentenlijst van rijk of gemeente, en gebouwen die in een omgevingsplan zijn opgenomen in een inventarisatie van aanwezige karakteristieke gebouwen.

Karakteristiek van omgeving, kern, landschap, functioneel

Elementen in of fysieke kenmerken van de omgeving van een functie of van een gebouw, die medebepalend zijn voor de fysieke, esthetische of functionele kwaliteit van het gebied.

Kern

Een stad of dorp, begrensd als bestaand stedelijk gebied.

Kleinschalig recreatieverblijf

Een trekkershut, tenthuisje, yurt, pipowagen of een vergelijkbaar recreatief verblijf met een enkel laags constructie, met een maximum oppervlakte van 50 m^2.

Kleine windturbine

Een installatie of bouwwerk voor het opwekken van elektrisch of thermisch vermogen uit wind

- met een horizontale as en waarvan de rotor een oppervlakte beschrijft van maximaal 40 m^2 en een maximale wiek van ongeveer 3,5 m;
- met een horizontale as in andere vormen dan twee of drie wieken, waaronder de zogenaamde niet-wiekturbines met een verticale as.

Kleinschalig kampeerterrein

Een terrein in een kleinschalige opzet met kampeerplaatsen voor mobiele kampeermiddelen, inclusief de bij die kampeermiddelen behorende gemeenschappelijke faciliteiten, waar buiten het toeristisch seizoen alleen kampeermiddelen aanwezig mogen zijn die op dat moment in gebruik zijn ten behoeve van recreatief nachtverblijf.

Kleinschalige recreatieve voorzieningen

Recreatieve voorzieningen die worden aangeboden als ondergeschikte nevenfunctie bij een hoofdfunctie op een bouwperceel, zoals een kleinschalig kampeerterrein, een kleinschalige jachthaven, logies, groepsaccommodaties, recreatiewoningen, trekkershutten, dag-recreatieve inrichtingen.

Kringlooplandbouw

Een vorm van duurzame landbouw waarbij de kringloop van stoffen gesloten is. Dit betekent dat alle stoffen die door de landbouw uit een gebied verdwijnen ook weer terug worden gebracht in het gebied.

Kwaliteitsimpuls Landschap

Een kwaliteitsimpuls landschap is een beleidsmatig instrument waarbij een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling wordt gekoppeld aan maatregelen die het landschap versterken, zodat de totale ruimtelijke kwaliteit verbetert.

Landbouw

Akkerbouw, weidebouw, veehouderij, tuinbouw, daaronder begrepen fruitteelt en het kweken van bomen, bloemen en bloembollen en elke andere vorm van bodemcultuur in Fryslân.

Landbouwgronden

Gronden met een agrarische functie waarop een landbouwactiviteit wordt uitgevoerd, voor zover deze geen onderdeel uitmaken van een bouwperceel, met uitzondering van gronden die in gebruik zijn geweest met als functie vuilstortplaats.

Landelijk gebied

Het gebied buiten het bestaand stedelijk gebied.

Landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten

De landschappelijke en cultuurhistorische samenhangende structuren en elementen van provinciaal belang zoals die, met inbegrip van de bijbehorende adviezen, zijn omschreven in de Structuurvisie Grutsk op ’e Romte en zijn weergegeven op de daarbij behorende kaarten.

Landschapsversterking

Het bijdragen aan de landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten van een gebied door het toevoegen of verwijderen van landschappelijke elementen, de renovatie van waardevolle bebouwing, het gebruik maken van vernieuwende architectuur en de sloop van beeldverstorende bebouwing.

Melkrundvee

Melkvee met bijbehorend vrouwelijk jongvee, dat overwegend wordt gehouden voor de melkproductie, met inbegrip van dieren die in de mestperiode worden gemolken, tijdens de lactatie worden gemest dan wel zijn drooggezet en worden afgemest, en vrouwelijk vleesvee ouder dan twee jaar met bijbehorend vrouwelijk jongvee, dat op een met melkvee vergelijkbare manier wordt gehouden voor de vleesproductie en het voortbrengen en zogen van kalveren.

Melkrundveebedrijf

Veehouderij die uitsluitend of in hoofdzaak is bestemd voor het bedrijfsmatig houden van melkrundvee.

Mestbewerking

De behandeling van dierlijke mest zonder veranderingen aan de samenstelling van het product teweeg te brengen, zoals mengen, roeren, homogeniseren, verhitting of het verwijderen van vreemde objecten.

Mestvergisting

Toepassing van procestechnieken gericht op het opwekken van energie uit mest of andere organische stoffen.

Mestverwerking

De toepassing van basistechnieken of combinaties daarvan met als doel de aard, samenstelling of hoedanigheid van dierlijke mest te wijzigen, zoals droging, bezinking, co-vergisting, vergisting of indamping van mest.

Milieueffectrapportage (MER)

Een milieueffectrapportage (MER) is een procedure en rapportage waarin de gevolgen van een voorgenomen activiteit of plan voor het milieu systematisch worden onderzocht, beschreven en meegewogen zodat overheden een goed onderbouwd besluit kunnen nemen.

Natura 2000-gebied

Gebied dat:

- door de bevoegde autoriteit van het land waarin het gebied is gelegen is aangewezen als speciale beschermingszone, ter uitvoering van de artikelen 3, tweede lid, onder a, en 4, eerste en tweede lid, van de Vogelrichtlijn of de artikelen 3, tweede lid, en 4, vierde lid, van de Habitatrichtlijn, of
- is opgenomen op de lijst van gebieden van communautair belang, bedoeld in artikel 4, tweede lid, van de Habitatrichtlijn.

Natuurnetwerk Nederland

Een samenhangend stelsel van natuurgebieden van internationaal of nationaal belang dat strekt tot de veiligstelling van ecosystemen met de daarbij behorende soorten, zoals vastgelegd in Bijlage 2.4 op de kaart natuurnetwerk Nederland.

Niet-grondgebonden veehouderij, intensieve veehouderij

Agrarisch bedrijf met een bedrijfsvoering die geheel of in overwegende mate in gebouwen plaatsvindt en gericht is op het houden van dieren, zoals een varkens-, pluimvee-, pelsdier-, of vleeskalverhouderij, rundveemesterij, niet grondgebonden geiten-, schapenhouderij, of een combinatie van deze bedrijfsvormen, en naar de aard daarmee gelijk te stellen bedrijfsvormen.

Nieuw gebruik

Het veranderen van gebruik van grond of bebouwing, anders dan het vervangen van bestaand gebruik door gebruik van gelijke aard, omvang en karakter.

Nieuwe bebouwing

Het oprichten van bebouwing, anders dan het vervangen van bestaande bebouwing door bebouwing van gelijke aard, omvang en karakter.

Nieuwe functie

Het veranderen van een functie, anders dan het vervangen van een functie door een functie van gelijke aard, omvang en karakter.

Omgevingskwaliteiten

De omgevingskwaliteiten omvatten aspecten zoals:

- cultureel erfgoed;
- beeldkwaliteit van bouwwerken en stedenbouwkundige kwaliteit;
- kwaliteit van natuur, cultuurhistorie en landschap, inclusief openheid, donkerte, stilte en rust;
- kwaliteit van het watersysteem;
- kwaliteit van het verkeers- en vervoerssysteem; kwaliteit van de bodem;
- het netwerk van dorpen en steden met voldoende voorzieningen en verschillende woon- en werkmilieus;
- milieuhygiëne; gezonde en veilige leefomgeving.

Omgevingsplan

Een omgevingsplan als bedoeld in artikel 2.4 van de wet.

Omgevingsplanactiviteit

Activiteit, inhoudende:

- een activiteit waarvoor in het omgevingsplan is bepaald dat het is verboden deze zonder omgevingsvergunning te verrichten en die niet in strijd is met het omgevingsplan;
- een activiteit waarvoor in het omgevingsplan is bepaald dat het is verboden deze zonder omgevingsvergunning te verrichten en die in strijd is met het omgevingsplan, of
- een andere activiteit die in strijd is met het omgevingsplan.

Omgevingsprogramma

Een omgevingsprogramma als bedoeld in artikel 3.5 van de wet.

Omgevingstafel

Een werkwijze waarbij partijen die een belang of deskundigheid vertegenwoordigen rondom de ruimtelijke ontwikkeling, voorafgaand met elkaar om tafel gaan om:

- te komen tot de juiste locatiekeuze en een goede ruimtelijke inpassing;
- te werken aan acceptatie;
- te komen tot een integrale oplossing waarin alle belangen samenkomen;
- het initiatief vervolgens verder te brengen.

Omgevingsvergunning

Een omgevingsvergunning als bedoeld in afdeling 5.1 van de wet.

Opstellingen voor zonne-energie

Opstellingen die zonnestraling direct omzetten in energie in de vorm van elektriciteit of warmte, inclusief de bij de opstelling behorende voorzieningen zoals de opslag van zonne-energie.

Perceel

Een kadastraal perceel, en ook een gedeelte van een zodanig perceel.

Polderdijk

Een boezemkade bij een polder waar het maaiveld lager is dan het normale waterpeil in de boezem: het betreft een kleine dijk van zo'n één tot twee meter hoog gezien vanuit de polder. De boezemkaden zijn kleine dijken die lager gelegen polders beschermen tegen overstroming vanuit de boezem, net zoals normale dijken dit doen voor overstroming vanuit zee of rivieren.

Programma Groenstructuren

Een programma groenstructuren is een thematisch omgevingsprogramma waarin een overheid vastlegt welke doelen, kwaliteitsnormen en maatregelen gelden voor de groene (natuurlijke en landschappelijke) structuur binnen een gebied.

Provinciale weg

Een weg die wordt beheerd en onderhouden door de provincie Fryslân.

Recreatieve voorziening

Een dag-recreatieve voorziening, een kampeerterrein, een complex recreatiewoningen, een groepsaccommodatie, of een jachthaven.

Recreatiewoning

Een gebouw of een drijvend bouwwerk of een deel daarvan, dat naar de aard en inrichting is bedoeld voor verblijfs-recreatieve bewoning door een huishouden of daarmee gelijk te stellen groep van personen, dat het hoofdverblijf elders heeft.

Regionale woningbouwafspraken

Bestuurlijke afspraken tussen provincie en gemeenten over de regionale kwantitatieve en kwalitatieve afstemming van gemeentelijke woningbouwplannen, gebaseerd op de regionale indicatieve woningbehoefte volgens de door de provincie vastgestelde bevolking- en huishoudensprognose.

Stedelijke functies

Functies die gekoppeld zijn aan het functioneren van kernen, zoals dorpen en steden, waaronder worden verstaan woningen, functioneel niet aan het beheer, onderhoud of productievermogen van het landelijk gebied gebonden bedrijven, zakelijke en

commerciële dienstverlening, detailhandel, horeca, maatschappelijke, educatieve, culturele en religieuze voorzieningen en sportvoorzieningen, met bijbehorend stedelijk water en groen en bijbehorende infrastructuur en nutsvoorzieningen, daaronder niet begrepen windturbines, opstellingen voor zonne-energie en schuilgelegenheid voor het hobbymatig houden van dieren.

Transformatie

Het proces waarbij verouderde woonwijken, bedrijventerreinen en recreatieterreinen opnieuw worden ingericht waarbij de bestaande functie wordt omgezet naar een andere functie.

Veehouderij

Inrichting die tot een krachtens het voormalige artikel 1.1, derde lid van de Wet milieubeheer aangewezen categorie behoort en is bestemd voor het kweken, fokken, mesten, houden, verhandelen, verladen of wegen van dieren.

Vogelrichtlijn

Richtlijn 2009/147/EG van het Europees parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PbEU 2010, L 20).

Voorziening

Een private of publieke functie die voorziet in een maatschappelijke behoefte, niet zijnde een bedrijf, winkel, horeca of kantoor, zoals een school, zorginstelling, theater, bibliotheek, stadion, sport- of sportveldcomplex, ziekenhuis, of instelling van openbaar bestuur.

Waterschap

Wetterskip Fryslân, Waterschap Zuiderzeeland of Waterschap Noorderzijlvest, ieder voor zover hun bevoegdheid strekt.

Watersysteem

Samenhangend geheel van een of meer oppervlaktewater-lichamen en grondwater-lichamen, met bijbehorende bergingsgebieden, waterkeringen en ondersteunende kunstwerken.

Weidevogels

Grondbroeders die voor hun voortbestaan afhankelijk zijn van agrarische grond zoals grasland en open akker.

Windturbine

Een installatie of bouwwerk voor het opwekken van elektrisch of thermisch vermogen uit wind, niet zijnde een kleine windturbine, inclusief de bij de windturbine behorende voorzieningen zoals de opslag van windenergie.

Woning

Een complex van ruimten, uitsluitend bedoeld voor de huisvesting van één afzonderlijk huishouden of daarmee gelijk te stellen woonvormen.

Zuinig- en meervoudig ruimtegebruik

De Friese ruimte doelmatig en slim benutten, onder andere door verschillende vormen van ruimtegebruik te combineren met het doel om verspilling van ruimte tegen te gaan.